

8. Лысогорская М.В. Типы родительской семьи и особенности внутрисемейного ценностного конфликта у подростков: Дис. канд. психол. наук: 19.00.05. - Ярославль, 2001. - 191 с.

УДК.159.32.

ВПЛИВ ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ КОНФЛІКТІВ У СТУДЕНТСЬКІЙ ГРУПІ НА НАВЧАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

*Гончарук Л.А., Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності, Гуманітарний факультет, напрям підготовки
«Практична психологія»*

*Брочковська Ю.Б., викладач кафедри практичної психології та педагогіки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*

Незважаючи на ступінь вивченості явища конфліктів науковцями, більшість з них обмежують свої дослідження вивченням внутрішньоособистісних, міжособистісних, міжгрупових конфліктів. Такий вид конфліктів, як внутрішньогруповий конфлікт у студентських групах потребує більш детального дослідження, адже рівень конфліктності в студентській групі безпосередньо відображає їхні взаємовідносини, соціально-психологічний клімат та рівень успішності групи в цілому.

Конфлікти займають істотне місце у повсякденному житті. Саме тому, будучи найважливішою складовою активності людини вони привернули увагу багатьох психологів. Проблемою конфліктів займалися такі дослідники, як К.Левін, М. Дойч, А. Адлер, Л. Козел, О.В. Запорожець, А. Бандура.

У повсякденному житті слово "конфлікт" ми застосовуємо до широкого кола явищ - сімейної суперечки, військових дій, дискусій у парламенті, зіткнення внутрішніх мотивів, боротьби власних бажань із почуттям обов'язку і т. ін.

Слово «конфлікт» походить від латинського слова "conflictus", що означає «зіткнення». У психології під конфліктом розуміється протистояння або зіткнення протилежних цілей, інтересів, мотивів, позицій, думок, задумів, критеріїв або ж концепцій суб'єктів-опонентів у процесі спілкування, яке характеризується ворожістю, відчуженістю, негативізмом у відносинах.

Конфлікт - це різке загострення протиріч і зіткнення двох або більше учасників у процесі вирішення проблеми, що має ділову чи особисту значущість для кожної зі сторін [1].

При аналізі студентських конфліктів необхідно враховувати, насамперед, аспект спільної діяльності, в контексті якого вони відбуваються. Як відомо, розрізняють такі два аспекти: предметний (діловий) і міжособистісний. Згідно з цим, виокремлюють два типи конфліктів: предметно-ділові і особистісно-прагматичні (міжособистісні у вузькому значенні).

Внутрішньогруповим конфліктам властиві певні психологічні особливості. Вони зумовлені, по-перше, специфічними відмінностями внутрішньогрупових конфліктів від інших. Студентська група є неформальним угрупованням, і на причини виникнення конфлікту, його перебіг і способи вирішення впливає: а) відсутність чітко регламентованого, усталеного розподілу функцій; б) відсутність формального керівника, функції якого здійснює лідер; в) на відміну від спільної виробничої діяльності, де технологічні умови задають певні вимоги до спеціалізації, тут кожен член групи повинен бути, образно кажучи, "фахівцем широкого профілю", тобто вміти виконувати всі дії із розв'язування навчальної задачі.

По-друге, вони відбуваються в процесі навчальної діяльності, на відміну від виробничої, наукової діяльності, тут найсуттєвіше значення має не розв'язання задач, а зміни в суб'єкті навчальної діяльності, передусім ті, що забезпечують досягнення найближчої мети, тобто засвоєння способу розв'язання задач певного типу.

Оскільки йдеться про спільну навчальну діяльність, а її найважливіші результати мають індивідуальний характер, тобто цілі студента не збігаються з метою групи, а це спонукає багатьох студентів домагатися першості. У таких студентів з'являється когнітивний дисонанс, що впливає на їхню поведінку, а це, в свою чергу, призводить до міжособистісних конфліктів.

По-третє, сторони цих конфліктів – суб'єкти навчальної діяльності охоплюють різних за віком осіб, починаючи від 17-21, важливим є те, що у переважної більшості учасників конфлікту, ще не сформовані на належному рівні ані вміння спільно працювати, ні вміння вирішувати конфлікти [2].

Рівень конфліктності значно впливає на соціально – психологічний клімат студентської групи, адже він формує ворожість до інших, негативізм, відчуженість, тривогу, дискомфорт, обурення, зниження успішності як одного члена групи, так і всієї групи, зниження самооцінки студентів та навіть втрату інтересу до навчання.

Статус, роль, групові норми, цінності, сумісність, згуртованість – усе це соціально-психологічні явища, що виникають у процесі функціонування колективу. У своїй сукупності вони складають психологію групи, яка характеризується станом міжособистісних стосунків і

змінюється залежно від групової динаміки. Причинами конфліктів у студентській групі, як правило, є порушення рольових очікувань, неадекватність внутрішньої установки статусу індивіда, порушення групових норм.

Глибина стосунків, а також дистанція між студентами, тривалість та кількість контактів, емоційна насиченість, взаємний обмін думками, почуттями, вчинками є елементами згуртованості, від якої залежить навчальна діяльність групи.

При аналізі результатів дослідження Коваль І.А., слід звернути увагу на те, що у процесі навчальної діяльності конфлікти між студентами є типовим явищем і по різному впливають на навчальну діяльність студентів. У одній групі, яка мала міцні міжособистісні зв'язки та ґрунтувалась на дружніх взаєминах, конфліктні ситуації мали позитивну функцію та сприяли кращому засвоєнню матеріалу, прийняттю ефективних рішень та вирішенню поставлених перед нею задач, поліпшенню діяльності членів групи, особливо лідерів, більш критичному ставленню до своєї діяльності, згуртуванню групи. У іншій групі навіть незначні навчальні дискусії призводили до міжособистісного протистояння, набували вже більш гострого характеру та продовжувались тривалий час, тобто тут конфлікти мали негативну функцію, призвели до зневажливого ставлення опонентів, та часто його учасники витрачали свої зусилля не на навчальну діяльність, а на реалізацію своїх домагань, нав'язування своєї точки зору, приниження опонента [3].

Що ж до впливу конфліктів на результати спільної діяльності, то, як з'ясувалося, статистично достовірний зв'язок між рівнем конфліктності студентів і результатами розв'язання задачі відсутній. Водночас конфлікти негативно впливають на найслабших за успішністю студентів, що виявлялося у результатах вирішення задачі. Результати розв'язання задач такими студентами в групах, де переважали деструктивні функції конфлікту, показали, що кількість студентів цих груп, які не справилися із задачею, є майже на 25% більшою, ніж у групах, де конфлікти мали переважно конструктивну функцію [3].

Отже рівень конфліктності впливає на соціально – психологічний клімат студентської групи у процесі навчальної діяльності, а саме на міжособистісні відносини студентів. Одночасно ці зіткнення набувають позитивного та негативного характеру. З одного боку, дозволяють більш ширше розглянути проблему та збільшити ефективність навчальної діяльності, а з іншого боку, відволікають студентів від розв'язання задач, призводять до дезінтеграції. Конфлікти переважно впливають на результативність навчання студентів посередніх за успішністю, а на загальну успішність групи мають незначний вплив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту. Навчальний посібник / Л.В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц – К.: Каравела, 2010.– 304 с.
2. Коваль І.А. Психологічні особливості навчальних конфліктів // 36. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / І. А. Коваль – К., 2002. – Т.IV, ч.3. – С. 86–96
3. Коваль І.А. Психологічні особливості конфліктів студентів у процесі спільної учбової діяльності / І.А. Коваль – Автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / І.А. Коваль; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. — К., 2003. — 18 с.

УДК 159.923:7.01

ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

*Готь Л. П., Львівський державний університет внутрішніх справ, факультет психології, напрям підготовки «Практична психологія»
Ковальчук З.Я., кандидат психологічних наук, доцент, заступник декану факультету психології Львівського державного університету внутрішніх справ*

Сучасні технології виробничого навчання сприяють отриманню нових знань, що відповідають вимогам сьогодення. Належне місце серед методів навчання повинні зайняти ті, які забезпечують розвиток творчого потенціалу особистості, вчать самостійно здобувати знання, інтенсифікують процес навчання та передбачають його тісний зв'язок з практикою.

Як організувати навчально-виховний процес, щоб він сприяв становленню творчої особистості?

Творчості й успіху - сприяє формуванню позитивної „Я” - концепції вихованця, стимулює процеси самовдосконалення, самовиховання і самореалізації; само актуалізації - вказує на необхідність пробудити та підтримати прагнення особистості проявляти і розвивати природні здібності та набуті можливості, реалізовувати їх у своїй практичній діяльності.

«Ми живемо у світі продуктів людської творчості: відкриттів, винаходів, художніх творів і літературних текстів, технічних засобів та інформаційних систем, правових актів і моральних норм. Здатність до творчості, перетворення природи, створення нової не існуючої до цього часу реальності можливо, головна властивість, що відрізняє людину від тварин. Філософи, мистецтвознавці, вчені, письменники впродовж сотень